

9. ZANGVOGELS IN DE HAND.

Deel I: Leeuweriken, Zwaluwen, Piepers en Kwikstaarten.

door P. Herroelen, P. van der Meiren en M. Dehaen

Uitgave: Ornithologische Werkgroep Hirundo

van Asschestraat 133

MELSBROEK, België

Prijs: 40 Belg.Fr.

Na 1960 hebben onze zuiderburen de organisatie van het ringen van vogels in België grondig gereorganiseerd. Vooral wat betreft het ringen in groepsverband. Dit heeft tot een sterk verhoogde activiteit van het ringwerk geleid: voor de oorlog werden er jaarlijks ongeveer 40.000 vogels in België geringd, in 1964 waren dat er al 350.000! Ruim 2/3 van de geringde vogels betreffen volgroeide exemplaren. Hoewel de Belgen van oudsher meesters zijn geweest in de vangst met netten, heeft hiertoe toch zeker ook de invoering van het mistnet bijgedragen. Het is niet verwonderlijk dat ook hier een grote behoefte werd gevoeld aan handige boekjes waarmee men van zijn gevangen vogel in het veld, soort, leeftijd en geslacht kan determineren. Niet alleen zijn de bestaande handboeken te onhandig om te gebruiken maar ze geven niet de vereiste informatie, die in de eerste plaats gebaseerd moet zijn op grote aantallen levend onderzochte individuen. Na Drost's klassieke "Kennzeichen für Alter und Geschlecht" en de voortreffelijke B.T.O. Guides komt nu een groep Belgen met een eigen handleiding, iets waar vooral wij in Nederland veel nut van kunnen hebben.

In dit eerste deel wordt eerst een uitvoerig maar duidelijk overzicht gegeven van de kenmerken, waarmee men in het algemeen eerste jaars en overjarige vogels uit elkaar kan houden. Alleen het verschil tussen primaire en secundaire ouderdomskenmerken wordt niet uitgelegd en is mij ook niet duidelijk geworden. Dan volgt een praktische handleiding voor het beschrijven van allerlei kenmerken van gevangen vogels, die juist voor het opstellen van handkenmerken van belang kunnen zijn. Het gaat hier om gegevens als maten, vleugelformule, gewicht, vetgraad, ruitoestand, cloaca uitstulping, broedvlek, kleur van de "zachte" delen, enz. Ik dacht dat het meten nog wel iets uitvoeriger toegelicht kon worden.

Verder lijkt het me onjuist deze bijzonderheden "taxonomische gegevens" te noemen. Overigens is deze handleiding zeer de moeite waard, maar het zal wel een tijdrovende geschiedenis zijn om dit voor elke gevangen vogel uit te voeren.

Nu volgen de beschrijvingen van alle in aanmerking komende soorten van leeuweriken, zwaluwen, piepers en kwikstaarten.

Aan elke soort is één bladzijde gewijd, waarop in vaste volgorde beschreven staan:

identiteitskenmerken (de kenmerken, waardoor de soort zich van verwante soorten onderscheidt), ouderdoms- en rui- kenmerken, geslachtskenmerken, maten en gewichten.

Van de gele kwikstaart wordt bovendien een sleutel voor de geografische rassen gegeven (♂ in broedkleed)

Terwijl bij de maten en gewichten vaak een verantwoording wordt gegeven in de vorm van een vermelding van het aantal gemeten exemplaren of de vermelding van de auteur van wie men de cijfers overnam, ontbreekt dit bij de identiteits- en ouderdomskenmerken. Dit is jammer omdat men zich nu moeilijk een idee van de betrouwbaarheid van deze kenmerken kan vormen. Verder is het bij de piepers niet mogelijk met behulp van de identiteitskenmerken een vogel goed te determineren. Het zou daarom gewenst zijn deze kenmerken ook in de vorm van een determineertabel te geven.

De moeilijkheid bij alle handkenmerkenboekjes is dat de kenmerken vaak zo weinig scherp zijn dat een goede determinatie slechts na onderzoek van een groot aantal dieren en na lange ervaring mogelijk is. Hoewel dit boekje zeker een belangrijke stap in de goede richting is, zal het in veel gevallen toch geen uitsluitsel kunnen geven bij bepalingen van soort, leeftijd en geslacht.

A.C.Perdeck

RINGVERSLAGEN.NOORWEGEN.

De door Dr.H.Holgersen samengestelde Noorse ringverslagen worden gepubliceerd in het tijdschrift "Sterna" van het Stavanger Museum en de Noorse Ornithologische Vereniging.

Na een algemeen gedeelte volgt een gespecificeerde lijst van de in het verslagjaar geringde vogels en een lijst van de medewerkers met de door hen behaalde resultaten.

Een geselecteerde lijst met terugmeldingen wordt gevolgd door een jaarverslag van het Ornithologisch Station Revtangen eveneens met terugmeldingen, van de hand van A.Bernhoft-Osa.

Bird-ringing in Norway 1964, Report Nr.15 (Sterna, Bind 6 heft 3).

In het verslagjaar werden 27.341 vogels geringd in 153 soorten. Het totaal aantal geringde vogels in Noorwegen sedert 1914 werd daarmee gebracht op 486.225.

Een paar cijfers uit de totalen: Havik 43, Bonte Strandloper 1059, Oeverzwaluw 534, Kramsvogel 936, Zanglijster 618, Roodborst 662, Braamsluiper 21, Tjiftjaf 65, Fluiter 26, Goudhaantje 197, Bonte Vliegenvanger 2722 en Sijs 604.

Enkele interessante terugmeldingen:
 Ruigpootbuizerd uit Hongarije, Alk van Spitsbergen terug van Groenland, Scholekster uit Spanje, Vissdief van de kust van Mozambique, Beflijster na 3½ mnd uit Frankrijk en een Sneeuwgorz van Spitsbergen in mei uit Noord-Rusland. Uit het Revtangen verslag nog een Drieteenstrandloper uit Groenland.

H.J.Lichtenbeld.

DENEMARKEN.

De Deense ringverslagen worden samengesteld door N.O.Preus en verschijnen in het Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift.

Een korte inleiding (met een Engelse samenvatting) wordt gevolgd door twee tabellen. De eerste tabel vermeldt alle medewerkers met de door hen geringde aantallen vogels. De tweede tabel geeft een opsomming van de in het verslagjaar geringde aantallen per vogelsoort.

Een uitgebreide lijst met terugmeldingen sluit het verslag.

Bird-ringing in Denmark 1962 and 1963 , Report nr.31 and 32.
(Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift, 59, 1965, p. 187-234).

In de jaren 1962 en 1963 werden respectievelijk 37.835 vogels in 174 en 37.267 vogels in 180 soorten geringd. Enkele totaalcijfers: Knobbelzwaan 1680 ('63), Wilde eend 3293 ('63), Kuifeend 689 ('63), Groenpootruiter 81 ('62), Witgatje 53 ('62), Watersnip 481 ('62), Bokje 85 ('62), Stormmeeuw 2404 ('62), Kapmeeuw 4325 ('62), Ransuil 136 ('63), Grote Bonte Specht 111 ('62), Merel 1970 ('62), Tapuit 114 ('63), Roodborst 2015 ('62), Heggemus 645 ('63) en Groenling 2171 ('63).

Interessante terugmeldingen: Ooievaar in jan. uit Engeland, Krooneend uit Spanje, Kuifeenden uit Holland, België, Porseleinhoen uit Frankrijk, Kievit van de Azoren, Bokje uit Finland, Ierland en Portugal, Kempphaan uit België, Turkse Tortel uit Frankrijk en een Keep in mei uit Finland.

H.J.Lichtenbeld.